

KESKKONNAAMET

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium Teie 31.03.2025 nr 13-2/1403-1
info@mkmm.ee

Meie 30.05.2025 nr 6-5/25/6462-4

**Ettepanekud Harju maakonnaplaneeringu
maavarade teemaplaneeringu ja selle
keskkonnamõju strateegilise hindamise
aruande kohta**

Teavitaste¹ Keskkonnaameti Harjumaa maakonnaplaneeringu maavarade teemaplaneeringu² (edaspidi *maavarade teemaplaneering* ja *teemaplaneering*) ja selle keskkonnamõju strateegilise hindamise (edaspidi *KSH*) aruande³ (edaspidi ka *aruanne*) avalikust väljapanekust ja avalikest aruteludest. Arvamusi ja ettepanekuid võis esitada kuni 14.05.2025. Keskkonnaamet palus 14.05.2025 kirjaga nr 6-5/25/6462-2 ettepanekute esitamise tähtaja pikendust kuni 30.05.2025. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (edaspidi *MKM*) pikendas Keskkonnaameti tähtaega 19.05.2025 kirjas nr 13-2/1403-31.

Maavarade teemaplaneeringu koostamise eesmärk on koostöös kohalike kogukondade ja kohalike omavalitsustega kaardistada ja leppida kokku riigi huviga alad ehitusmaavarade uurimiseks ja kaevandamiseks, et panustada varustuskindluse tagamisse aastani 2050 ning määrata alade kasutuselevõtu ajaline prioriteetsus. Samuti on eesmärgiks seada alade määramisel tingimused kaevandamisega seotud tegevuste negatiivsete mõjude leevendamiseks ja karjäärade korrastamiseks. Teemaplaneeringus käsitletakse vastavalt planeeringu lähteülesandele ehitusmaavaradest lubjakivi ja liiva ja informatiivselt kruusa.

Keskkonnaamet on tutvunud avalikustatud dokumentidega ning esitab omapoolsed ettepanekud ja märkused, millega palume arvestada:

1. Teemaplaneeringu alaptk-s 1.2 (lk 18) on märgitud: „MaaPS kohast riigi huvi ei hinnata maavara kaevandamise loa taotluse menetluses kõrgemargilisele lubjakivile, kui teemaplaneeringuga määratud aladel on lubjakivi kaevandamisega tagatud vajalik varustuskindlus. Teiste ehitusmaavarade, sh liiva, kaevandamise loa taotluste menetlustes hinnatakse riigi huvi erandkorras üksikjuhtumitena vastavalt kehtivale õigusruumile ning praktikale.“ Maapõueseadus (MaaPS) ei anna riigi huvi hindamise kohta erisust maavaraliikide kaupa. Kas vastav muudatus on seaduse andja poolt plaanis sisse viia?

¹ Registreeritud Keskkonnaameti dokumendihaldussüsteemis 31.03.2025 nr 6-5/25/6462 all.

² „Harju maakonna maavarade teemaplaneering - II etapp. Eelnõu“, Skepast&Puhkim OÜ töö nr 2022-051, kuupäev 04.04.2025.

³ „Harju maakonna maavarade teemaplaneeringu keskkonnamõju strateegiline hindamine. Aruanne“, Skepast&Puhkim OÜ töö nr 2022-0051, kuupäev 03.04.2025.

2. Teemaplaneeringu alaptk-s 3.1.1.3 (lk 76) joonise (ja ka edaspidistel jooniste) legendis kujutatud taotletav mäeeraldis peaks olema olemasolev mäeeraldis.
3. Teemaplaneeringus kajastatud kaardipiltidel on puudu nii Keskkonnaametis menetluses olevaid kaevandamisloa kui ka uuringuloa taotluseid (nt Harku III ja Harku VII lubjakivikarjääri, Maardu III lubjakivikarjääri, Jägala lubjakivikarjääri kaevandamisloa taotlused, Jägala 4 ja Jägala VII geoloogilise uuringuloa taotlused). Palume täpsustada, kas need alad on jäänud välja ekslikult või tegemist ei ole riigi huviga aladega, mistõttu oleks olemas alus nende menetluste lõpetamiseks.
4. Teemaplaneeringus ei ole arvesse võetud nt Harku VI lubjakivikarjääri korrastamisel üles kerkinud probleemi seoses kattumisega kavandatava riigitee trassikoridoriga (sinna piirkonda taotletakse ka uusi lube ja olemasolevate laiendusi). Kuidas peab riigi huvi selles olukorras sisustama või ei ole see teemaplaneeringuga lahendatav?
5. Teemaplaneeringu alaptk-s 3.2.1 (lk 91) Männiku 2 ala kohta on märgitud: „Kehtivad ja taotletavad load: aktiivne mäeeraldis.“ Samas alaptk-s teiste alade kohta on välja toodud ka mäeeraldiste nimetused. Palume ka Männiku 2 ala puhul nimeliselt mäeeraldis välja tuua.
6. Teemaplaneeringu alaptk-s 3.4 (lk 94) on märgitud: „Kaevandamisloa taotlemisel peab arvestama väljaveoteede, sh riigiteede ümberehitamise vajadusega juhul, kui väljaveotee ei ole vastav raskeveokite liiklemiseks.“ Kuidas on see planeeritud tagada? Maavara kaevandamisloaga saab reguleerida tegevusi mäeeraldisel ja selle teenindusmaal.
7. KSH aruande ptk-s 3 (lk 10) on sama lõiku 2 korda: „Teemaplaneeringuga täpsustatakse kehtivat Harju maakonnaplaneeringut kogu Harju maakonna ulatuses. Lahenduse koostamisel ei lähtuta kohaliku omavalitsuse piiridest, vaid geoloogilistest eeldustest ehk maavarade paiknemisest. Teemaplaneering ei käsitle mereala ja merel olevaid maardlaid kajastatakse teemaplaneeringu kaardirakenduses informatiivselt. Vastavalt planeerimiseseadusele ei ole maakonnaplaneeringu ja selle teemaplaneeringuga võimalik merealale siduvaid tingimusi määrata ehk mereala planeerimiseks on teised planeerimise liigid (nt üleriigilise planeeringu teemaplaneering).“
8. KSH aruandes on läbivalt kasutatud mõistet „kaevandus“, mille asemel on korrektne kasutada mõistet „karjäär“. Palume aruannet korrigeerida.
9. Ei saa olla kindel, kas teemaplaneeringus on kõiki vääriselupaikasid arvestatud, kuna nende seis registris võib tänaseks olla muutunud (KSH aruandes on andmed 2024. aasta seisuga ja teemaplaneeringus on andmeallikana viidatud isegi EELIS / seisuga oktoober 2023).
10. Teemaplaneeringu alaptk-s 3.2.1 (lk 91 ja 92) on märgitud, et Männiku alade puhul on edaspidi vajalikud hüdrogeoloogilised uuringud selgitamiseks välja kaevandamise mõju põhjaveele ja vee alt kaevandamise võimalikkus. See on väga tervitatav tingimus, kuna Saku Vallavalitsus on vedamas uue uuringu korraldamist, mis peaks andma ülevaate Tallinna-Saku liivamaardla veebilansist enne kui lubatakse liiva altpoolt veetaset kaevandada.
11. KSH aruande osas märgime, et Harju maakonna põhjaveevarud põhjaveemaardlate ning valdade/piirkondade kaupa on kinnitatud keskkonnaministri erinevate käskkirjadega. Teeme ettepaneku lisada allviide, kuskohast need leitavad on.
12. Keskkonnaameti 24.03.2023 kirja nr 6-5/23/2841-2 (edaspidi 24.03.2023 kiri) punktides 10 ja 11 on täpsustatud Harju maavarade lähteseisukohtade ja keskkonnamõju strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsuses (edaspidi LS ja KSH VTK) Harjumaa kinnitatud

põhjaveevarude temaatikat (alaptk 4.10). 26.04.2023 Rahandusministeeriumi vastuskirjas nr 15-8/994 on viidatud, et ettepanekuga arvestatakse ja täiendatakse LS ja KSH VTK alaptk-i 4.10. Keskkonnaametile 31.03.2025 esitatud materjalides (LS ja KSH VTK) varasemalt meie poolt tehtud märkust ei kajasta.

13. KSH aruande alaptk-s 7.2 (lk 34) on kirjas: „Natura hindamise, sh eelhindamise, juures on oluline, et hinnatakse tõenäoliselt avalduvat negatiivset mõju lähtudes üksnes ala kaitse-eesmärkidest ja tegevuse muid aspekte (nt majanduslikke sotsiaalseid jms) arvesse ei võeta.“ Palume seda lauset korrigeerida, kuna Natura hindamisel hinnatakse ebasoodsat mõju mitte negatiivset mõju.
14. KSH aruande alaptk-s 7.2 „Natura eelhindamine“ (lk 34) on nimetatud juhendmaterjalid, millega on eelhindamisel arvestatud, nt „Juhised Natura hindamise läbiviimiseks loodusdirektiivi artikli 6 lõike 3 rakendamisel Eestis“ (edaspidi *Natura hindamise juhend* või *juhend*).

Keskkonnaameti hinnangul ei vasta KSH käigus läbiviidud Natura hindamine nõuetele. Aruandes on toodud Natura eelhindamine, kus on väga paljude Natura 2000 võrgustikku kuuluvate loodus- ja linnualade kaitse-eesmärkide puhul välja toodud järeldused, et ebasoodsat mõju ei saa välistada või et esineb ebasoodne mõju. Natura hindamise juhendi kohaselt, kui Natura eelhindamisel selgub ebasoodsa mõju esinemine või olukord, kus ebasoodsat mõju välistada ei saa, tuleb edasi liikuda Natura asjakohase hindamise juurde. KSH aruandest aga Natura asjakohast hindamist leida ei ole.

Samuti on Natura eelhindamisel mitmetel juhtudel toodud välja ebasoodsate mõjude leevendavad meetmed, mida aga juhendi kohaselt saab välja pakkuda alles asjakohases hindamises. Natura eelhindamise eesmärgiks on eelkõige kontrollida, millised tegevused nõuavad asjakohase hindamise läbiviimist.

Ka dokumendi „Harjumaa maavarade teemaplaneering Lähteseisukohad ja mõjude hindamise, sh keskkonnamõjude strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsus“⁴ (edaspidi *KSH VTK*) alaptk-s 5.1 (lk 48) on toodud välja: „Kui sageli viiakse juba KSH VTK etapis läbi Natura eelhindamine võimalike ebasoodsate mõjude tuvastamiseks ning selgitamiseks välja, kas ja milliste Natura alade osas on KSH raames vajalik läbi viia asjakohane hindamine, siis käesolevalt ei ole see otstarbekas põhjusel, et puudub info karjääride ja nendega seonduvate taristuobjektide võimalike asukohtade kohta ning nendega seotud mõjusid ei ole võimalik prognoosida. Teemaplaneeringu KSH raames tehakse Natura eelhindamine ning hinnatakse Natura asjakohase mõju hindamise vajalikkust. Kui osutub vajalikuks, viiakse KSH raames läbi asjakohane hindamine.“ Seega nähti juba KSH VTK-s ette, et KSH käigus viiakse esmalt läbi Natura eelhindamine ja kui ebasoodsad mõjud pole välistatud, siis ka asjakohane hindamine. Seda aga hetkel tehtud ei ole.

Tuletame siinkohal ka meelde, et KeHJS § 45 lg 2 kohaselt võib strateegilise planeerimisdokumendi kehtestada juhul, kui seda lubab Natura 2000 võrgustiku ala kaitsekord ning strateegilise planeerimisdokumendi kehtestaja on veendunud, et kavandatav tegevus ei mõjuta ebasoodsalt selle Natura 2000 võrgustiku ala terviklikkust ega kaitse eesmärki.

Palume Natura hindamine nõuetega (Natura juhend) vastavusse viia. Sealjuures palume nii Natura eelhindamises kui ka asjakohases hindamises lähtuda juhendis toodud sisukorrast.

⁴ Skepast&Puhkim OÜ töö nr 2022-0051.

15. KSH aruande ptk-s 8 tuuakse välja olulise ebasoodsa keskkonnamõju vältimise ja leevendamise meetmed. Enamus meetmetest on sisse kirjutatud ka teemaplaneeringusse ja muutuvad seega peale planeeringu kehtestamist kohustuslikuks järgmistes etappides arvestamiseks. Aruande ptk-s 8 ei ole aga meetmeid välja toodud Natura 2000 alade kohta. Alaptk-s 8.3 on üldiselt meetmed kaitstavatele aladele ja liikide kaitse. Keskkonnaameti hinnangul on oluline kirja panna ka eraldi ptk nii aruandesse kui ka teemaplaneeringusse Natura 2000 alade meetmete kohta.
16. KSH aruande kokkuvõttes olevas tabelis 34 on välja toodud riigi huviga aladel kaevandamisega avalduvad mõjud. Olemas on mõjud kaitstavatele loodusobjektidele. Mõjude osas Natura aladele on märgitud – mõjud puuduvad. Juhime aga tähelepanu, et Vääna-Posti loodusala jääb riigi huviga Hüüru lubjakiviala juurde. Tabelis 34 ei ole Hüüru ala puhul välja toodud mõjusid kaitsealadele ega Natura aladele. Samuti Vao ala puhul pole mõjude osas midagi märgitud. Männiku 4 ja 5 alade puhul pole midagi märgitud mõjude kohta kaitstavatele loodusobjektidele. Palume tabelit 34 täiendada.
17. Natura aladele avaldavad KSH aruande tabeli 4 põhjal mõju peamiselt alad, mis ei ole märgitud riigi huviga aladeks (nt. Mustu kruusamaardla (kollane ala), Nurme raba turbakaevandus, Valkla lubjakivi maardla (kollane), Voose kruusamaardla (kollane), Vahelaane liivamaardla (kollane)). Teemaplaneeringu kohaselt on kollane kaalutlemist võimaldav piirang kaevandamisaladele. Kuna kaevandamisalade rajamine on kaalutusotsusena nendel aladel võimalik, siis tuleb kokkuvõttes ka nende alade mõjud konkreetselt välja tuua, eriti kuna need avaldavad mõju Natura aladele. Ebasoodsat mõju Natura aladele lubada ei ole võimalik.
18. MKM-i kaaskirjas on öeldud: „KSH eelnõu kohaselt planeeringu elluviimisega olulisi negatiivseid mõjusid ei kaasne.“ Palume selgitada, kust selline järeldus tuleneb, kui kogu KSH aruanne toob välja negatiivsed mõjud, kaasa arvatud aruande kokkuvõttes olev tabel 34.
19. Palume KSH aruande alaptk-s 7.3.1.2. välja tuua ka projekteeritav metsaalade looduskaitseala ja projekteeritav loodusmetsade looduskaitseala, mis kattuvad osaliselt teemaplaneeringu aladega.
20. KSH aruandes on väga palju kaitsealuste liikidega seonduvas tekstiosas järeldatud, et negatiivsed mõjud kas on või neid ei saa välistada (ka aruande kokkuvõttes tabelis 34). Negatiivsed mõjud kaitsealustele liikidele peavad olema välistatud nii kaitstavatel aladel, kui ka väljaspool. Igati mõistlik on kaasata liigiekspertid (nt Kotkaklubi jne). Hetkel puudub veendumus, et negatiivseid mõjusid on võimalik väljapakutud leevendusmeetmetega vähendada. Samuti pole kumulatiivseid mõjusid hinnatud. Ära on mainitud, et KMH raames seda tehakse, kui on selge, kus täpsemalt kaevandama hakatakse. Aruande alaptk-s 7.20 (lk 201) on öeldud, et Keskkonnaamet peaks analüüsima kaevandamise keskkonnaloa menetlemise protsessis eelhinnangu käigus, kas kavandatav tegevus võib põhjustada kaitstava liigi või elupaigatüübi üleriigilise soodsa seisundi tagamist või saavutamist. Kui riigi huviga alad on teemaplaneeringuga valitud, siis miks ei ole võimalik juba praegu võimalikku koosmõju hinnata? Palume selgitada.
21. Võõrliike ei ole KSH aruandes üldse käsitletud. See teema peab Keskkonnaameti hinnangul sees olema, sest võõrliikide levitamine peab olema välistatud. Vastava märkuse tõime välja ka 24.03.2023 kirja p-s 17.
22. Soovitame teemaplaneeringu alaptk-s 3.4 alapunktis „Meetmed müratasemete vähendamiseks ja leevendamiseks“ tuua välja ka viited (nii nagu on tehtud kliimamõjude

leevendamise- ja kompenseerimismeetmete puhul) KSH aruande alaptk-le 8.17, kus on käsitletud rohkem meetmeid ja selgitatud neid põhjalikumalt kui teemaplaneeringus.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Reet Siilaberg
juhataja
ringmajanduse osakond

Egle Smith 5697 0213 (keskkonnakorraldus)
egle.smith@keskkonnaamet.ee

Merike Rosin 5447 0092 (maapõu)
merike.rosin@keskkonnaamet.ee

Marin Varblane 5692 7090 (maapõu)
marin.varblane@keskkonnaamet.ee

Moonika Aunpuu 5698 0504 (maapõu)
moonika.aunpuu@keskkonnaamet.ee

Liilia Tamm 5692 8735 (metsandus)
liilia.tamm@keskkonnaamet.ee

Geidi Rõõm 5372 2704 (vesi)
geidi.room@keskkonnaamet.ee

Anu Holvandus 5694 9046 (vesi)
anu.holvandus@keskkonnaamet.ee

Triin Ristmets 5698 1773 (looduskasutus)
triin.ristmets@keskkonnaamet.ee

Anna Grete Kangur 5307 0362 (looduskaitse planeerimine)
anna.kangur@keskkonnaamet.ee

Roman Zuzjonok 5690 2018 (loodushoiutööd)
roman.zuzjonok@keskkonnaamet.ee